

Slutrapport

Dnr 2014 - 006860

Projektnr 40214-1

Avser perioden 2014-12-08 - 2015-08-31

Kunskapslänken

Ett projekt i syfte att forma en nationell kunskapsorganisation med ansvar för att koordinera, kanalisera och utveckla arbetet med lärande för hållbar utveckling

Ett samarbete mellan Energikontor Sydost, Bio Fuel Region och Framtidsmuseet Borlänge

Dokumentinformation	Slutrapport Energimyndigheten
Titel	Kunskapslänken
Sammanställd av	Kerstin Eriksson, Energikontor Sydost AB
Utgivare	Energikontor Sydost AB
Utgiven	September 2015

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Abstract	4
Inledning	5
Huvudresultat	7
Måluppfyllelse	9
Effekter i samhället.....	11
Genomförande	12
Diskussion och slutsatser.....	17
Bilagor.....	18

Sammanfattning

Ett lärande på alla nivåer är en förutsättning för att målen ska nås för ett hållbart samhälle. Detta fastställs även i en rad strategier och mål så som Sustainable Development Goals, Global Action Programme, Sveriges nationella miljömål, regionala strategier samt inte minst skolans läroplaner.

Kunskapslänken bygger på erfarenheter, resultat och forskning från KNUT- projektet som genomfördes 2009-2014 och finansierades av Energimyndigheten. Syftet med KNUT- projektet var att *”stödja skolor och förskolor i arbetet med lärande för hållbar utveckling enligt gällande läroplaner och därigenom bidra till en hållbar samhällsomställning, stärka Sveriges roll som en ledande kunskapsnation inom området samt öka intresset för naturvetenskapliga och tekniska studier”*. Samlade resultat från KNUT-projektet visar att det återstår mycket arbete för att barn och unga ska få kunskaper om och bli delaktiga i den hållbara samhällsutvecklingen. Ett sätt att intensifiera och stärka detta arbete är att de samhällsaktörer som i sina uppdrag ska verka för hållbar utveckling går samman och formaliserar en gemensam kunskapsorganisation för lärande för hållbar utveckling.

Den nationella kunskapsorganisationen, kompletterat med regionala nod, ska säkra att kommuner och skolor får tillgång till resurser, metoder och verktyg inom lärande om hållbar utveckling. Detta bidrar till att Sverige når målen för en hållbar samhällsutveckling samtidigt som eleverna når målen enligt skolans styrdokument

En samlad kunskapsorganisation ska öka förutsättningarna för att barn och ungdomar får de kunskaper och den handlingskompetens de behöver för att påverka sin framtid, dels som medborgare och konsument men även genom val av utbildning och yrke.

Genom de samtal och möten som genomförts under projektiden har Kunskapslänken fått en klar bild av olika samhällsaktörers behov och intresse av samordnade insatser mot barn och unga för att nå de gemensamma målen för en hållbar samhällsutveckling. En bild som bekräftar tidigare erfarenheter och resultat från KNUT-projektet. Kunskapslänken har också visat på att mer tid behövs för att finna formerna för en nationell kunskapsorganisation och regionala noder. Utifrån det positiva bemötande som projektidén Kunskapslänken fått från involverade aktörer samtidigt som den svenska politiken inom området tydligt pekar på vikten av samverkan finns goda förutsättningar att under forma en nationell Kunskapslänk.

Abstract

According to research; learning at all levels is a key factor for achieving our ambitious goals to convert to a sustainable society. This is also established in strategies and goals as the Sustainable Development Goals, the Global Action Programme, Sweden's national environmental objectives, regional strategies, and especially our school curricula.

The Knowledge Link is based on the experiences and results of research from the KNUT-project carried out 2009-2014 and was financed by the Swedish Energy Agency. The purpose of the KNUT- project was to "support schools and kindergartens in the process of learning for sustainable development according to current curricula and thereby contribute to sustainable social development, strengthen Sweden's role as a leading knowledge nation in the area and increase interest in science and technology studies."

Overall results from the KNUT- project shows that there is still much work to do to give children and young people the knowledge about- and to get involved in the sustainable development.

One way to enhance and strengthen this work is that authorities and organizations, in their mission to work for sustainable development, goes together and formalize a common knowledge organization of learning for sustainable development.

The national knowledge organization, completed by regional nodes, will ensure that local authorities and schools have access to the resources, methods and tools they need in learning for sustainable development. This helps Sweden reach the objectives of sustainable development while pupils will achieve the targets under the national curriculum

An overall knowledge organization will enhance the ability of children and young people to get the skills and the action competence they need to influence their future, both as citizens and consumers and also by the choice of education and profession.

Through the conversations and meetings which has been conducted during the project, the Knowledge Link has got a clear picture of the different actors' needs and interest of coordinated actions against children and young people to achieve the goals of sustainable development. An image that confirms previous experiences and results from the KNUT-project. The Knowledge link has also shown that more time is needed to formalize a national knowledge organization and regional nodes.

Based on the positive response that the idea of a national knowledge organization, The Knowledge link, received from the various interest groups involved, there are good conditions to shape a national Knowledge Link through a multi-sectoral collaboration at national and regional level.

Inledning

Världen står enig kring att en hållbar samhällsutveckling bygger på kunskap och lärande. 2003 beslutade FN om en 10-årig dekad för lärande för hållbar utveckling. Uppdraget gick till Unesco och FN-Universitetet som under perioden 2005-2014 genomförde en rad olika satsningar inom området. Utvärderingen av dekaden visade dock att det finns väldigt mycket kvar att göra och i samband med avslutningen av dekaden i Nagoya i november 2014 togs därför beslutet om en fortsättning, *Global Action Programme for ESD*¹ (GAP). I GAP fokuserar man på fem områden; att integrera lärande för hållbar utveckling i skolans styrdokument, att implementera lärande för hållbar utveckling i undervisningen, att öka lärares kunskaper inom hållbar utveckling, att mobilisera ungdomar och ge dem handlingskraft samt att uppmuntra till lokala planer för utvecklingen av lärande för hållbar utveckling. Även EU har tydliggjort att utbildning är en viktig del för att möjliggöra en hållbar samhällsomställning².

Andra forskningresultat, nationella studier, rapporter³ och samlade erfarenheter visar att det inte räcker med de skrivna orden för att utbildningssektorn ska utvecklas i enlighet med nationella styrdokument och internationella överenskommelser. Det krävs tid och resurser för implementering och där återstår mycket arbete. Skolledare och pedagoger efterlyser stöd för att integrera lärande för hållbar utveckling i undervisningen och handledning för att för att nå läroplanernas mål gällande lärande för hållbar utveckling.

Genom åren har många projekt genomförts i syfte att stärka arbetet med lärande för hållbar utveckling. Energimyndigheten finansierade under åren 2009 – 2014 det nationella skolutvecklingsprojektet KNUT som hade som syfte att *”stödja skolor och förskolor i arbetet med lärande för hållbar utveckling enligt gällande läroplaner och därigenom bidra till en hållbar samhällsomställning, stärka Sveriges roll som en ledande kunskapsnation inom området samt öka intresset för naturvetenskapliga och tekniska studier”*.

Projektet nådde under projektperioden ca 16 000 pedagoger i ett 70-tal kommuner med framför allt kompetensutvecklingsinsatser. Dessa pedagoger beräknas i sin yrkesutövning ha nått drygt 480 000 barn och unga från förskola till gymnasium under projektperioden. De olika insatserna genomfördes i nära samverkan med nationella och regionala intresseorganisationer, myndigheter samt kommuner och företag.

Det som utmärkte KNUT- projektet mot andra liknande satsningar var att genomförda aktiviteter på både regional som nationell nivå fokuserade på de områden som nu pekas ut som viktiga i *Global Action Programme for ESD, GAP*.

Ett annat utmärkande drag i KNUT- projektet var det strategiska arbetet gentemot kommuner länsstyrelser, regionförbund, universitet och högskolor för att åstadkomma strukturella förändringar som ökar möjligheten till ett långsiktigt arbete med hållbarhetsfrågor där skolan blir en viktig medspelare. Här verkade projektet för att utveckla regionala noder som koordinerar och tydliggör resurser vilket gör det enklare för de skolor och skolhuvudmän som vill ha stöd att utveckla lärandet för hållbar utveckling.

Den samlade kompetensen i projektet, kopplingen till forskningen och upparbetade nätverk gjorde det möjligt att även kunna genomföra insatser på nationell nivå.

¹ <http://www.unesco.org/new/en/unesco-world-conference-on-esd-2014/esd-after-2014/global-action-programme/>

² http://consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117855.pdf

³ <http://www.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/rapporter/Rapport%20-%20var%20god%20dröj%2024-sidig%20ny.pdf>

Nationellt har projektet initierat, vidareutvecklat och samordnat ett nationellt nätverk för aktörer som verkar för hållbar utveckling där bland annat Världsnaturfonden, Håll Sverige Rent, Naturskyddsföreningen, UNESCO, Den Globala skolan och Föreningen Svenska Science Centers ingår. Ett av nätverkets mål är att aktualisera frågan om lärande för hållbar utveckling på politisk nivå i syfte att uppmärksamma skolans behov av stöd för att implementera lärande för hållbar utveckling i undervisningen. Nätverket har i samverkan initierat och deltagit i ett flertal nationella konferenser och bidragit till att frågan diskuterats i bland annat Utbildningsutskottet och debatterats i riksdagen.

KNUT-projektets insatser följdes av en forskargrupp som koordinerades av Anders Jidesjö, forskare, fil dr och lektor vid Linköpings Universitet. Forskningsinsatserna bedrevs som ett projekt och finansierades av Energimyndigheten. Forskargruppen publicerade sin första rapport hösten 2013 under rubriken *"Samhällets utvecklings- och omställningsförmåga: Framgångsrik skolutveckling för lärares arbete med och elevers lärande i energi, resurs, klimat och hållbarhet"*.

<http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:700237/FULLTEXT01.pdf>

Forskningsresultaten visade att det finns viktiga utvecklingsfrågor att arbeta med i det svenska utbildningssystemet. Många lärare uppgav att de känner sig osäkra att undervisa i områden de inte gjort förut och förstår inte vilken roll innehållet har för deras undervisningsämnen. Särskilt tydligt gäller det områdena energi och utbildning för hållbar utveckling. Resultaten är allvarliga eftersom de har att göra med samhällets förmåga till handlingskompetens och att skapa kapacitet att möta morgondagens utmaningar. Ett fungerande utbildningssystem är viktigt för samhällsutvecklingen. Utmaningar kräver expertis, men lika viktigt är en allmänbildad allmänhet, som kan delta i, diskutera, reflektera, bilda sig en åsikt och ta ställning. Att bygga upp handlingsberedskap kräver att individer involveras i det som är viktigt i kulturen. Områden som energiomställning, hantering av miljöutmaningar, ohälsoproblem och hållbarhet på lång sikt är angelägna områden som var fokuserade i KNUT-projektet.

Erfarenheter, projekt- och forskningsresultat samt upparbetade regionala och nationella nätverk från KNUT-projektet visade ett behov av att skapa en nationell kunskapsorganisation och projektgruppen i samverkan med forskargruppen tog fram en idé om en **Kunskapslänk**. Kunskapslänken ska möjliggöra att forskningsresultat samt resultat och erfarenheter från skolutvecklingsprojektet som gjorts inom området samlas i en organisation där de tas till vara, utvecklas och sprids till landets skolor. Det innebär att de som berörs av både forskningsinsatser och utvecklingsprojekt, kommuner, skolledare, pedagoger och elever i Sveriges skolor, också får del av resultaten och därmed kan omsätta dessa till konkret handling. I dag "fastnar" ofta både forskningsresultat, goda erfarenheter och projektresultat i respektive genomförande organisation och når därför inte de målgrupper som berörs. Att istället samla alla relevanta bidrag som bidrar till en hållbar samhällsutveckling, paketera till olika målgrupper och sedan sprida ut till landets skolor via regionala noder bör ge mycket större effekt. En samlad kunskapsorganisation ökar förutsättningarna för att barn och ungdomar får de kunskaper och den handlingskompetens de behöver för att påverka sin framtid, dels som medborgare och konsument men även genom val av utbildning och yrke.

Kunskapslänken ska koordinera, kanalisera och utveckla arbetet med lärande för hållbar utveckling från nationell nivå till regional och lokal nivå och fylla behovet av kunskapsinhämtning och stöd för metodutveckling för att integrera lärande för hållbar utveckling i undervisningen och bli en del i det livslånga lärandet. En nationell kunskapsorganisation ska vara sektorsövergripande och förankrad hos flera myndigheter och andra samhällsaktörer som i sina uppdrag ska verka för en hållbar samhällsutveckling. För att

få genomslag som ett undervisningsstöd för landets skolor måste den också vara forskningsanknuten.

Projektidén, **Kunskapslänken** - en nationell kunskapsorganisation, diskuterades med bland annat Energimyndigheten, Konsumentverket, SMHI, SWEDESD, Uppsala Universitet och representanter för Linköpings Universitet och Högskolan Dalarna. Andra organisationer som fick del av projektidén och visat stort intresse av att medverka var bland annat Svenska UNESCO - rådet och organisationerna i de nationella aktörsnätverket.

Huvudman för projektet har varit Energikontor Sydost som ansvarat för ekonomi och redovisning. Energikontor Sydost verkar i Blekinge, Kronoberg och Kalmar län. Projektpartners har varit Framtidsmuseet i Borlänge med Dalarna som verksamhetsområde samt Bio Fuel Region som har de fyra norrlandslänen Norrbotten, Västernorrland, Västerbotten och Jämtland som sitt geografiska område. Samtliga projektpartners har tillsammans med huvudmannen varit delansvariga för projektets genomförande och de nationella aktiviteterna. Utöver detta har de tre alla partners i projektgruppen ansvarat för en regional del av landet.

Projektgruppen har haft forskningsledaren för KNUT-projektet med som "bollplank" under hela projektperioden samt vid några tillfällen samlat representanter från SMHI och Skolverket för att stämma av insatserna i projektet.

Energimyndigheten har finansierats projektet till 100 procent.

Startdatum var den 8 december 2014 med projektslut den 15 juni 2015. Projekttiden blev efter dialog med Energimyndigheten förlängd till den 31 augusti 2015.

Huvudresultat

Kunskapslänkens mål var att ta fram förslag på en nationell kunskapsorganisation/nod och initiera regionala noder i syfte att koordinera, utveckla och kanalisera forskningsresultat och goda projektresultat inom området lärande för hållbar utveckling. Förslaget till organisation ska tas fram i en sektorsövergripande samverkan mellan forskningen, myndigheter och relevanta organisationer. Den nationella kunskapsorganisationen, kompletterat med de regionala noderna, ska säkra att kommuner och skolor får tillgång till resurser, metoder och verktyg inom lärande om hållbar utveckling. Detta bidrar till att Sverige når målen för en hållbar samhällsutveckling samtidigt som eleverna når målen enligt skolans styrdokument

En samlad kunskapsorganisation ska öka förutsättningarna för att barn och ungdomar får de kunskaper och den handlingskompetens de behöver för att påverka sin framtid, dels som medborgare och konsument men även genom val av utbildning och yrke.

Genom det strategiska arbete gentemot viktiga aktörer som genomsyrade KNUT-projektets senare del, med bland annat uppbyggda nätverk på regional och nationell nivå, kunde Kunskapslänkens aktiviteter komma igång direkt efter projektstart. Detta har inneburit att projektet har hunnit möta alla intressegrupper som planerat.

Ett intressant resultat från genomförda samtal är att förutom redan tidigare identifierade behov av stöd som kommuner och skolor efterlyser i arbetet för lärande för hållbar

utveckling så har också myndigheter, regionala aktörer och organisationer visat sig ha ett stort behov av samordning och samverkan för att, via skolledare och pedagoger, nå ut till barn och ungdomar med viktiga samhällsfrågor och utmaningar. Det har också visat sig finnas ett stort intresse från samtliga grupper att också nå ut till civilsamhället via folkhögskolor och studieförbund mfl. Detta sammantaget pekar mot att en fullt fungerande Kunskapslänk har stora möjligheter att bli ett nationellt win-win koncept.

Under projektets gång har det också visat sig att en nationell Kunskapslänk mycket väl svarar upp mot andra internationella och nationella åtaganden där barn, unga och civilsamhället pekas ut som nyckelaktörer som tex,

- GAP – Global Action Plan on ESD, (ESD, Education for Sustainable Development) som ersätter den 10-åriga FN dekanen och där Sverige säger sig vill ta en ledande roll
- Unescorådets arbete med att ta fram ett förslag på en nationell strategi för utbildning för hållbar utveckling i syfte att implementera den GAP
- SDG – Sustainable Development goals, FNs mål för hållbar utveckling som ska ersätta millenniemålen och omfatta 17 mål för en hållbar värld
- PGU – politik för global utveckling, Sveriges politik för global utveckling som är grundstenen i svensk utvecklingspolitik. PGU beskriver hur olika områden, tex handel, miljö och energi, ska samverka för en god utveckling i världen
- Myndigheter från alla sektorer ska bidra till miljömålen, där regeringen gett 24 strategiskt viktiga myndigheter i uppdrag att analysera hur de inom sitt område kan bidra till att nå miljömålen.
- Miljö- och energidepartementet vill starta initiativ för att få in mer kunskap om miljö och hållbar utveckling i skolorna kopplat till de nationella miljö kvalitetsmålen.
- Naturvårdsverket som är nationell fokalt punkt för implementeringen av det globala 10 åriga ramverket av program för hållbar konsumtion och produktion som nu ska implementeras i Sverige – fokus i Sverige är på hållbar konsumtion och en viktig hörnsten är utbildning. Inom det globala ramverket finns 6 program – ett om hållbara livsstilar och utbildning som leds av Sverige, Japan och WWF international.
- OECD – report on Swedish school system som ger högre förväntningar på elever som bygger på de kunskaper och färdigheter som redan definierats som viktiga mål för utbildningssystemet och som många refererar till kompetens inför de 21:a århundradet

Måluppfyllelse

Kunskapslänken har genomförts som en förstudie med målet att forma en nationell kunskapsorganisation för lärande för hållbar utveckling.

Kunskapslänkens övergripande mål har varit att:

- Skapa en långsiktig och väl förankrad nationell kunskapsorganisation som möjliggör samordning, erfarenhetsutbyte och satsningar på fortsatt utveckling inom lärandet för hållbar utveckling, i det svenska utbildningssystemet.
- Säkerställa en långsiktig finansiering.
- Initiera och/eller vidareutveckla regionala noder som erbjuder stöd till skolor, skolhuvudmän samt andra utbildningsanordnare med behov att utveckla lärande för hållbar utveckling

För att nå de övergripande målen har ett flertal möten genomförts med identifierade intressegrupper på både regional som nationell nivå. Vid dessa möten har samtal förts och workshops genomförts för att kartlägga intressenternas behov av en kunskapslänk, vad de kan bidra med och möjligheter att medverka med finansiella medel för att nå en långsiktig hållbar organisation.

På nationell nivå har ett myndighetsnätverk skapats där tretton myndigheter, forskningsrepresentanter och SKL har träffats vid fyra tillfällen under projektperioden.

På nationell nivå har också samtal förts med representanter på Miljö-och energidepartementet, Utbildningsdepartementet, Utrikesdepartementet och UNESCO-rådet.

Trots att det finns både intresse och behov hos myndigheterna att jobba med riktade insatser mot barn och unga så ryms inte detta i deras nuvarande uppdrag och därför finns inga tillgängliga medel för detta.

Att säkerställa en långsiktig finansiering genom att fler myndigheter ställer sig positiva till att samverka i en kunskapslänk behöver därför diskuteras och förankras inte bara hos respektive myndighet utan också på departementsnivå.

Under sommaren öppnades en möjlighet då regeringen gav 24 strategiskt viktiga myndigheter uppdraget att analysera hur de inom sitt område kan bidra till att nå miljömålen och ta fram en konkret plan med åtgärder för detta. Genom att lyfta in lärande för hållbar utveckling och målgruppen barn och unga som viktiga parametrar i den åtgärdsplanen borde möjligheterna öka att jobba mot målgruppen och också att medel avsätts för genomförandet. Detta skulle kunna säkerställa en långsiktig finansiering av insatser mot våra unga medborgare.

På mötet med myndighetsnätverket den 1 september framkom önskemål att detta skulle lyftas på Miljömålsrådets möte under hösten där ett flertal av myndigheternas GDar är representerade.

Regionalt har dialogmöten genomförts i samtliga åtta län med framförallt aktörer som ingår och på olika sätt varit involverade i KNUT-projektets aktiviteter och nätverk. Men även andra aktörer har visat intresse att medverka. Detta möjliggör att regionala kunskapsnoder kan utvecklas i en bred sektorsövergripande samverkan. I de åtta länen har också kartläggningar genomförts för att få en överblick av skolans behov av stöd för att utveckla lärande för hållbar utveckling i undervisningen. Enkäten besvarades av 650 pedagoger, skolledare, tjänstemän och politiker.

Projektmålen har varit att:

- Ta fram ett förslag på en nationell kunskapslänk för att kanalisera forskning, information och kunskap om Lärande för hållbar utveckling mellan å ena sidan akademien, myndigheter, näringslivet och intresseorganisationer och å andra sidan barn och ungdomar, skolledare, pedagoger och skolorganisationer.
- Vidareutveckla befintliga nätverk på nationell och regional nivå som syftar till att stärka samverkan mellan skolan, akademien och omgivande samhälle inom området hållbar utveckling.

Innehåll och uppdrag för en nationell kunskapslänk har diskuterats och identifierats vid genomförda möten beskrivna under övergripande mål ovan. Ett första förslag presenterades för de nationella intressegrupperna i maj månad. Vid mötet med myndighetsnätverket fick projektledningen i uppdrag att ta fram en mer specificerad projektplan för den fortsatta processen som representanterna från respektive myndighet kunde använda som underlag när frågan skulle lyftas vidare i sin organisation. Representanterna för myndigheterna ville också att respektive myndighet skulle skriva en enklare form av *Letter of intent*, utan att binda upp sig med medel. Detta för att visa att man vill vara en del av den fortsatta processen och ge stöd åt Energimyndigheten som nu ensam finansierar projektet.

Man kom också överens om att lyfta förslaget i sina respektive organisationer så att frågan om fortsatt process kommer upp på GD-nivå och även departementsnivå.

Före midsommar skickades en ny projektplan ut till myndighetsnätverket. Men processen att förankra idén om en nationell kunskapslänk på myndigheter och departement liksom att säkerställa en långsiktig finansiering kommer att ta tid. Därför finns ett stort behov av att projektet Kunskapslänken kan fortsätta att driva både de regionala och nationella utvecklingsprocesserna vidare.

Effektmålen har varit att:

- Möjliggöra utökad kontaktyta bland ungdomar och lärare för myndigheter, intresseorganisationer, näringslivet och akademien med fokus på hållbar utveckling
- Förenkla för lärare och skolorganisationer som önskar utveckla sin undervisning med fokus på hållbar utveckling genom att koordinera och utveckla resurser för fortbildning, information och verktyg

Samtliga insatser under projekttiden har genomförts för att effektmålen kan nås.

Aktörer/målgrupper

Samtliga aktörer/målgrupper som projektet har identifierat som intressegrupper har nåtts och aktivt medverkat till att kartlägga behovet av en kunskapslänk likväl som att bidra till innehåll och uppdrag för en kunskapslänk.

I det nya myndighetsnätverket som projektet initierat ingår Skolverket, Energimyndigheten, SMHI, Naturvårdsverket, Konsumentverket, Livsmedelsverket, Boverket, Myndigheten för ungdoms- & civilsamhällsfrågor, Trafikverket, Kemikalieinspektionen, Universitets- & Högskolorådet, Folkhälsomyndigheten och Folkbildningsrådet. SKL och UNESCO-rådet har aviserat att de ej kan delta aktivt i nätverket men vill ha fortlöpande information om hur processen fortlöper.

Nätverket för nationella aktörer som projektet initierade under KNUT-projektet, den sk HUT-gruppen, har haft en positiv utveckling under projektperioden då flera stora viktiga aktörer kontaktat projektledningen och bitt om att få delta. Genom detta nätverk har projektet nått: Naturskyddsföreningen, WWF, Håll Sverige Rent, Den Globala Skolan, SWEDESD, PUSH Sverige, Global Action Plan, Naturskoleföreningen, Svenska Science Center Föreningen, NTA, Folac och Ungdomar.se.

Förutom aktörerna i ovan nämnda nätverk har projektet träffat: Sveriges fyra Regional Centres of Expertise (RCE) och representanter för Utbildningsdepartementet, Miljö- och energidepartementet, UNESCO-rådet och Utrikesdepartementet.

Regionalt har projektet nått länsstyrelser, regionförbund, energikontor, science centers, kommunrepresentanter, högskolor och universitet samt enskilda skolor, skolläda-re och pedagoger. Flera av dessa aktörer ingår i de regionala nätverken som på sikt kan utgöra regionala noder i en kunskapslänk.

Effekter i samhället

Några direkta effekter av Kunskapslänkens insatser, vilka nämns under effektmålen, kan inte nås under en så kort projektid speciellt med tanke på att de flesta involverade intressenter och målgrupper har väldigt långa ledtider från idé till genomförande. Däremot har några positiva földeffekter kunnat ses under projekttiden som möjliggör sektorsövergripande samarbeten inom andra områden något som kan förenkla processer och spara tid och resurser. Framförallt det faktum att myndigheterna i nätverket har fått upp ögonen för varandras uppdrag och hur de jobbar gentemot barn och unga. Där har samtal förts mellan olika myndigheter att hitta samverkan inom andra områden vilket är positivt för att nå problemet med "stuprörstänket". Detsamma gäller på den regionala nivån där man kunnat se att aktörer under projektets gång hittat former för samverkan genom att få kunskap om varandras verksamhet och mål. Många av aktörerna som bjudits in att delta i Kunskapslänken, på både nationell som regional nivå, har tidigare inte träffats för att diskutera samverkan kring viktiga samhällsfrågor.

Genomförande

Nationell nivå

Projektet har vänt sig till de identifierade intressegrupper som redovisas under rubriken aktörer/målgrupper ovan. Dialog har förts med dessa om behov och intresse att samverka i en nationell kunskapsorganisation för att tillgodose barn och ungas rätt till kunskap och undervisning kring de stora samhällsfrågorna och därmed också involveras i den hållbara samhällsutvecklingen. Konkret har man också diskuterat syfte och mål, organisationsform samt formellt uppdrag och omfattning av arbetsuppgifter för en kunskapslänk. En viktig fråga har också varit att hitta långsiktig finansiering.

Dialogerna har utgått från resultat från forskning, studier och projekt som gjorts inom området de senaste åren samt de nationella och internationella åtaganden som Sverige har förbundit sig till inom området hållbar samhällsutveckling.

Processen har skett i flera steg där det första steget var att bjuda in aktörerna i det nationella nätverket, **HUT-gruppen**, till en workshop för att identifiera deras eventuella behov och intresse av en kunskapslänk. Resultaten från workshopen har sedan legat till grund för fortsatta diskussioner vid efterföljande möten. Kunskapen om Sveriges och skolans roll för en hållbar samhällsutveckling är stor i detta nätverk liksom kännedom om skolledares och pedagogers behov av stöd i lärande för hållbar utveckling.

Dokumentation i form av minnesanteckningar och presentationer från mötena finns på <http://www.knutprojektet.se/kunskapslanken/hutgruppen/>.

HUT-gruppens möte hos Naturskyddsföreningen i mars 2015.

Efter beslut från Energimyndigheten om medel för Kunskapslänken påbörjades arbetet med att forma ett **nätverk för myndigheter** som i sina uppdrag ska verka för hållbar utveckling. I denna första fas avgränsades detta till att gälla i första hand myndigheter kopplade till de sociala och ekologiska dimensionerna.

En inbjudan till ett första dialogmöte skickades ut till tolv myndigheter, SKL, SWEDESD och UNESCO-rådet. Skolverket stod som värd för detta första möte dit samtliga inbjudna tackade

ja att komma. En något avvaktande inledning utvecklades under mötets gång till livliga diskussioner och det visade sig att den förmiddag som avsatts för detta möte inte räckte till för att ventilera allas synpunkter och tankar. Mötesdeltagarna visade en mycket positiv inställning till en kunskapslänk och tackade för att de fått en inbjudan att delta. Mötet avslutades med ett datum för ytterligare en träff och deltagarna fick med sig några frågor "hem" i syfte att göra en kartläggning av respektive myndighets uppdrag att nå ut till barn och unga och hur de jobbar med detta idag.

Ett "rykte" om detta första möte hade spridit sig och projektledningen blev kontaktad av Folkbildningsrådet som tyckte att idén om en kunskapslänk passade mycket väl in i deras verksamhet. Ett möte bokades in separat med Folkbildningsrådet som därefter utgör den trettonde myndigheten i nätverket. Det är framförallt Folkbildningsrådet och Myndigheten för ungdoms- o civilsamhällets frågor som pekat på vikten att en kunskapslänk också ska nå ut till civilsamhället.

Detta myndighetsnätverk har träffats vid fyra tillfällen under projektperioden och har mellan träffarna haft i uppdrag att lyfta frågan om en kunskapslänk i sin organisation och ledningsgrupp för förankring och förbereda för ett beslut om medverkan med både kunskap, och finansiella medel. Projektledningen har försett nätverkets representanter med underlag i förankringsprocessen och erbjudit sig att också besöka myndigheterna.

Till skillnad från HUT-gruppen har myndighetsrepresentanterna liten kunskap om skolans förutsättningar, behov och styrdokument. För att förklara sambanden mellan elevers bristande resultat och behovet av samordnade insatser för lärande för hållbar utveckling har insatsen från KNUT- forskningens företrädare varit väldigt viktig.

Minnesanteckningar från mötena med myndighetsnätverket biläggs denna slutrapport. Dessa återfinns också tillsammans med underlag inför mötena, föredrag och andra presentationer på <http://www.knutprojektet.se/kunskapslanken/myndigheter/>.

Möte med myndighetsnätverket hos Energimyndigheten i april 2015

På nationell nivå har också Sveriges fyra Regional Centres of Expertise (RCE) bjudits in till ett möte. Intressant var att dessa inte tidigare träffats och diskuterat samverkansformer.

Projektledningen för Kunskapslänken har lagt mycket tid på att få kontakt på departementsnivå. Detta har resulterat i träffar med representanter för

Utbildningsdepartementet, Miljö- och energidepartementet, UNESCO-rådet och Utrikesdepartementet.

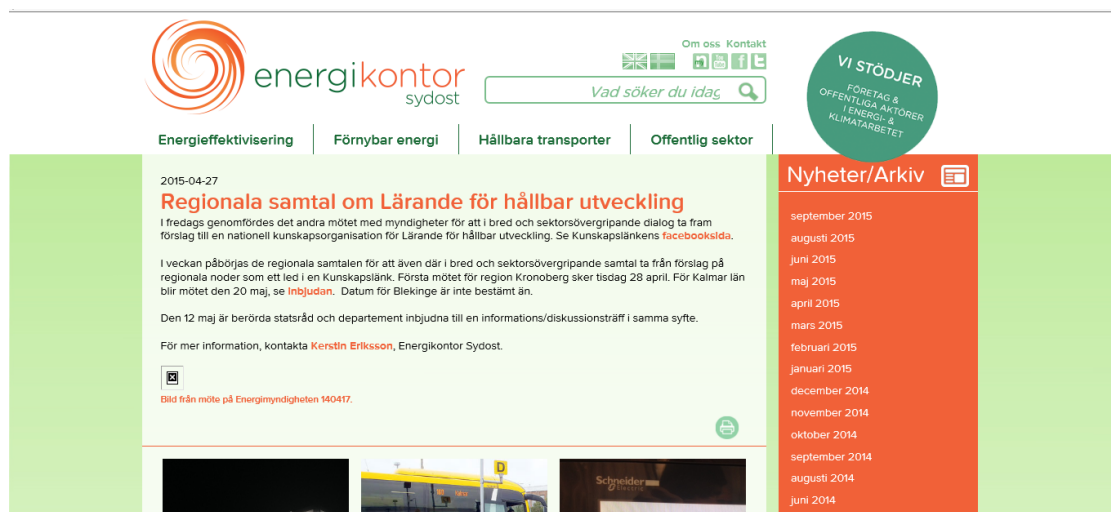
Då projektet sett att Miljömålsrådet är ett viktigt forum för att diskutera samverkan kring en nationell kunskapsorganisation och framförallt för att få samsyn kring en långsiktig finansiering har kontakt skapats med Lena Sommestad, ledamot i rådet samt Maria Wetterstrand, ordförande i rådet.

Flera möten har också hållits med SWEDESD som var delaktiga i KNUT-projektet och framtagandet av idén till en nationell kunskapslänk. Under våren har SWEDESD fått förfrågan att vara fokuspunkt för GAP - Global Action Programme on ESD. Det har varit viktigt att ha kontinuerlig avstämning med SWEDESD för att undvika parallella spår och istället hitta former för samverkan.

Genom alla genomförda möten har Kunskapslänken fått en klar bild av olika samhällsaktörers behov och intresse av samordnade insatser mot barn och unga för att nå målen för en hållbar samhällsutveckling. Utifrån detta kommer Kunskapslänken att ta fram en verksamhetsplan som ska presenteras för samtliga involverade aktörer under hösten förutsatt att medel för en fortsättning av Kunskapslänken beviljas.

Regional nivå

Regionalt har dialogmöten genomförts i de åtta län där projektet varit verksamt. Här har inbjudan gått till regionala organ, skolhuvudmän, science centers, naturskolor, Energikontor, universitet och högskolor m.fl.

Utgångspunkten för mötena har varit densamma som på nationell nivå men med fokus på hur man kopplar den regionala nivån till den nationella nivån och därmed skapar en kunskapslänk som kommer barn och unga i hela Sverige till del. På den regionala nivån har även följande frågor diskuterats:

- Tillskapning av operativa resurser som kan möta de behov av fortbildning och metoder som lärare uttrycker för att utveckla sin undervisning inom hållbar utveckling
- Utformning och organisering av resurser som alla skolor kan ta del av och därigenom minska mellanskolsdifferenser i Sverige och möjliggöra likvärdig utbildning för alla barn och ungdomar
- Utformning av insatser så att de möter de behov och möjligheter som finns i den specifika regionen inom exempelvis samhällsomställning, näringsliv och akademi

Förutom dialogmöten har också kartläggningar genomförts för att få en överblick av skolans behov av stöd för att utveckla lärande för hållbar utveckling i undervisningen. Enkäten besvarades av 650 pedagoger, skolledare, tjänstemän och politiker.

Genomförandet på den regionala nivån specificeras i de regionala bilagorna.

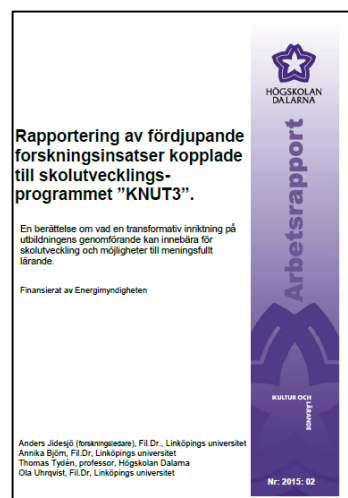
Minnesanteckningar och övrig dokumentation från dialogmötena samt resultaten av kartläggningarna finns på <http://www.knutprojektet.se/kunskapslanken/regionalt/>.

Följeforskning

De forskningsinsatser som följde KNUT-projektet har fortsatt även under Kunskapslänkens projekttid med fördjupade studier och med uppdraget att sprida forskningsresultaten via konferenser och artiklar. Anders Jidesjö som koordinerat insatserna, har vid flera tillfällen varit inbjuden att föreläsa om projektresultaten, bland annat på Skolverket och den grupp pedagoger runt om i landet som är utsedda som NT-utvecklare.

Den andra forskningsrapporten publicerades våren 2015, *"Rapportering av fördjupande forskningsinsatser kopplade till skolutvecklingsprogrammet "KNUT3"*.

"En berättelse om vad en transformativ inriktning på utbildningens genomförande kan innebära för skolutveckling och möjligheter till meningsfullt lärande" <http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:806784/FULLTEXT02.pdf>

Kommunikation

Olika former av kommunikation har varit en viktig del då projektet till stor del handlar om informationsspridning men också för att organisationen utgörs av nätverk lokalt, regionalt och nationellt där kommunikation är en viktig del av arbetet. Under projektet har kommunikation skett via de kanaler och verktyg som redan är upparbetade på såväl nationell som regional nivå. Projektets grupper och intressenter blir en del av det nätverk som regelbundet kommunicerar via e-post, digitala plattformar, telefon samt fysiska och digitala möten. Dokumentation publiceras digitalt genom projektets hemsida, sociala medier och de olika aktörernas kanaler. Kunskapslänken har inte haft en egenwebbida utan kommunikationen har gått via KNUT-projektets webbida. <http://www.knutprojektet.se/kunskapslanken/>

Diskussion och slutsatser

Som beskrivits ovan har Kunskapslänken haft fokus på dialogmöten med alla tänkbara intressegrupper, från myndigheter och politiker till frivilligorganisationer, nationellt, regionalt och lokalt. Härigenom har Kunskapslänken fått en klar bild av olika samhällsaktörers behov och intresse av samordnade insatser mot barn och unga för att nå målen för en hållbar samhällsutveckling. En bild som bekräftar tidigare erfarenheter och resultat från KNUT-projektet med tillhörande forskning samt andra projekt och studier som genomförts inom området. Kunskapslänken har också visat på att mer tid behövs för att finna formerna för en nationell kunskapsorganisation och regionala noder. Detta med tanke på det sektorsövergripande arbetssättet och på de långa ledtider som både nationella som regionala myndigheter och organisationer har från idé till beslut och genomförande. Framförallt gäller det säkerställandet av en långsiktig finansiering.

Utifrån det positiva bemötande som idén Kunskapslänken fått från alla samtal och möten finns goda förutsättningar att forma en nationell sektorsövergripande kunskapsorganisation för lärande för hållbar utveckling. Därmed hoppas projektledningen och involverade aktörer på en fortsättning av Kunskapslänken där påbörjade samverkansprocesser kan intensifieras och formaliseras under 2016.

Oskarshamn den 30 september 2015

Kerstin Eriksson

Projektledare

Energikontor Sydost – Energy Agency for Southeast Sweden

Projektledare/nationell koordinator

Bilagor

- 1. Inbjudan till dialogmöte för myndigheter och organisationer**
- 2. Minnesanteckningar från mötet med myndigheterna den 18 februari**
- 3. Minnesanteckningar från mötet med myndigheterna den 17 april**
- 4. Minnesanteckningar från mötet med myndigheterna den 28 maj**
- 5. Minnesanteckningar från mötet med myndigheterna den 1 september**
- 6. Regionala aktiviteter Dalarna**
- 7. Regionala aktiviteter Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten och Jämtland**
- 8. Regionala aktiviteter Blekinge, Kronoberg och Kalmar län**
- 9. Kartläggning-enkät Kalmar län våren 2015**